

Énhatékonyság – iskola - teljesítmény

Nagyné Hegedűs Anita
Szegedi Tudományegyetem Gyógyypedagógus-képző Intézet
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Doktori Iskola
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Intézet

Összefoglalás:

Jelen munka célja az, hogy igazolja az énhatékonyság vizsgálatának indokoltságát az iskolai teljesítménnyel kapcsolatos kérdések tisztázása során. Az észlelt énhatékonyság az emberek véleményét tükrözi saját képességeikről arra vonatkozóan, hogy egy kijelölt teljesítményszintet el tudnak-e érni [3]. Az énhatékonyság szerepét a tanulmányi előmenetel alakulásában számos nemzetközi vizsgálat alátámasztja. A tanulók énhatékonysága direkt és indirekt módon is befolyásolja a készségek elsajátítását, a tanulást [17] [18]. A tanulók vélekedései azon képességükről, hogy az iskolai tevékenységeket teljesíteni tudják, többek között hatással vannak törekvéseikre, iskolai teljesítményükre, valamint pályaválasztásukra is [19] [23]. Az egyéni fejlődés fontos feladata, hogy rugalmas énhatékonyság-érzetre tegyen szert, mely fontos összetevője az emberi működés színvonalának és minőségének [4].

Abstract:

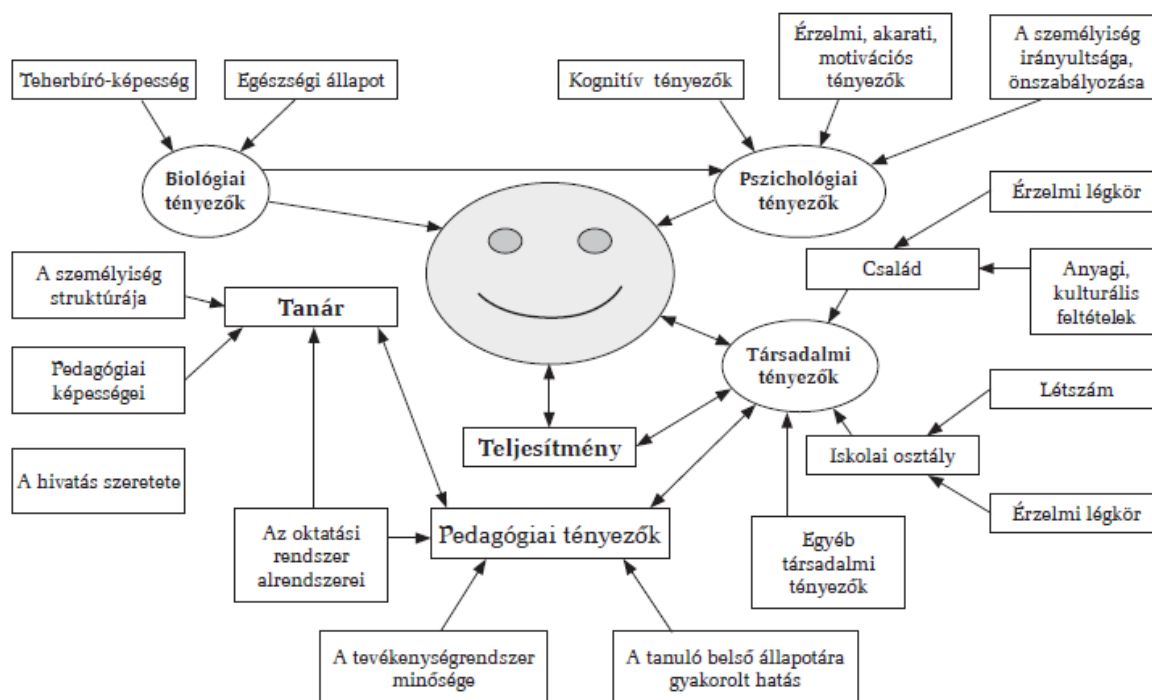
The aim of the study is to prove the reason of measuring self-efficacy in relation with academic achievement. Perceived self-efficacy shows the individual's opinion about his abilities to achieve a certain level of performance [3]. The role of self-efficacy in academic achievement is justified by many international studies. Acquiring abilities and learning is influenced directly or indirectly by self-efficacy [17] [18]. The students' self-beliefs of their ability to perform an academic task affect their aspirations, academic achievement, carrier choices [19] [23]. Acquiring malleable self-efficacy belief, which defines the level and quality of human functioning, is a very important task of human development [4].

Kulcsszavak: énhatékonyság, énkép, hatékonyság, teljesítmény

Keywords: self-efficacy, self-concept, efficacy, achievement

1. Bevezetés

A tanulói teljesítmény bonyolult, összetett, sokdimenziós változónak tekinthető, melynek befolyásoló tényezői lehetnek kedvezők, vagy kedvezőtlenek. A teljesítmény folyamatosan változik, melynek háttérében összetettsége áll. [13] Az alábbi ábra (1. ábra) a tanulói teljesítményt befolyásoló lehetséges tényezőket mutatja meg – a teljesség igénye nélkül.

1. ábra:A tanulói teljesítményt befolyásoló tényezők (ábra forrása: Lappints, 2002 idézi: [13; 15. old.]

Témánk szempontjából a pszichológiai tényezők átgondolása szükséges. A kognitív tényezők vizsgálata az iskolai teljesítmény, illetve teljesítményproblémák kapcsán a leginkább reprezentált terület. A másik két tényező (érzelmi, akarat, motivációs, valamint a személyiség irányultsága, önszabályozása) sokkal kisebb mértékben jelenik meg a feltérképezendő területek között. Vannak olyan pszichológiai tényezők e két csoportból (pl. énkép), melyek vizsgálata megjelenik a teljesítmény háttértényezőinek feltárása során, de ez még nem tekinthető általánosnak.

Jelen munka célja, annak bemutatása, hogy az énhatékonyság komplexitása kapcsán e területek vizsgálatában hiánypótlást jelenthetne, valamint, ezek alapján, hogy az énhatékonyság egy méltatlanul elhanyagolt kutatási terület hazánkban. Magyarországon számos kutatást találhatunk, mely felnőttek énhatékonyságát vizsgálja, azonban csak nagyon alacsony számban található olyan vizsgálat mely iskoláskorú tanulók énhatékonyságát vonja be a vizsgálandó területek közé.

2. Énhatékonyság

Az észlelt énhatékonyság az emberek véleménye saját képességeikről arra vonatkozóan, hogy egy kijelölt teljesítményszintet el tudnak-e érni [3]. Olyan észlelt képesség, mely a kívánt cselekedet végrehajtásra vonatkozik [8]. Az énhatékonysági vélekedések befolyásolják, hogy hogyan érznek, gondolkodnak az emberek, hogyan motiválják magukat, és miként viselkednek különböző helyzetekben [3] [4].

A hatékonysági vélekedések négy fő folyamaton (kognitív, motivációs, érzelmi és döntési) keresztül szabályozzák, irányítják az emberi működést [3] [4] [6]. Az észlelt énhatékonyság befolyásolja az egyének tevékenységválasztását és a különböző helyzetekben tapasztalható viselkedéses készségét, valamint azt, hogy mekkora erőfeszítést tesztnek egy-egy feladattal kapcsolatban és milyen hosszan tartanak ki, kiemelten az akadályokkal és a negatív

tapasztalatokkal szemben [7] [17] [21].

Bandura szerint az éhatékonyság az egészséges és adaptív emberi működés fontos tényezője [14]. Korábbi kutatások igazolták az éhatékonyság befolyásoló szerepét a funkcionálás különböző területein (pl. tanulás, munka, sport, egészség, társas kapcsolatok) (pl. [5] [15]). Az éhatékonyság központi jelentőséggel bír a személyiségfejlődésben, a viselkedés, a motiváció alakulásában [15].

3. Az éhatékonysági vélekedések forrásai

Albert Bandura nevéhez fűződő éhatékonyság elmélet négy fő információforrást azonosít, melyek az éhatékonysági ítéletek által hatnak a viselkedésre, a teljesítményre.

Az elsajátítási tapasztalatok, a teljesítménnyel kapcsolatos eredmények a korábbi sikerek és kudarcok személyes értékelésén alapulnak. A sikeres teljesítmény-tapasztalatok általában növelik az éhatékonyságot, míg a kudarcok csökkentik [1] [3] [4] [22]. A hatékonysági információk e forrása különösen nagy befolyással bír, ugyanis személyes tapasztalaton alapul [1] [6] [7]. Ahhoz, hogy rugalmas hatékonyságérzet alakuljon ki az egyénben, fontos megtapasztalnia, hogy az akadályok legyőzéséhez erőfeszítésre van szükség. Néhány nehézség és akadály hasznos annak megértésében, hogy a siker gyakran kitartó erőfeszítést igényel. Ha az egyén csak könnyű sikereket tapasztal, akkor hajlamos arra, hogy gyors eredményeket várjon el, illetve tapasztalható, hogy könnyen elkedvetlenedik a kudarcától. A rugalmasság épülésében alapvető fontosságú a kudarcok kezelésének megtanulása. [3] [4] [6] [22]

Helyettesítő tapasztalatokra mások megfigyelése által tesz szert az egyén, miközben erőfeszítéseik eredményeként sikert érnek el [3] [7]. Társas összehasonlítási folyamaton keresztül hatnak a modellek az éhatékonysági vélekedésekre, az emberek ugyanis részben úgy döntenek képességeikről, hogy másokkal összehasonlítják magukat [22]. Megfigyelni mások sikerét növelheti az éhatékonyságot, abban az esetben, ha az egyén a másikat, mint lehetséges, reális modellt érzékeli [4]. A kompetens modellek tudást, készségeket, a feladatok teljesítéséhez megfelelő stratégiákat közvetítenek. Követendő példát adnak a kihívásokkal szembeni viselkedéshez. A megfigyelő személyhez hasonló emberek sikerességét látva az egyénben növekszik a hit saját képességeiben. [3] [6]

A társas meggyőzés a harmadik forrás. Ha az egyént meggyőzik arról, hogy higgyn magában, képes lesz nagyobb erőfeszítést tenni, mely a siker elérésének esélyét növeli [3] [6] [22]. Fontos azonban, hogy a meggyőzést alkalmazó személy hihető, hiteles legyen, melybe többek között beletartozik, hogy jól informálnak és jártasnak kell lennie abban, amiről beszél. A buzdító beszéd valós útmutatás nélkül kis hatásfokú, így ez is fontos feladatnak tekinthető e terület alakulásának szempontjából. [6]

A fiziológiai és érzelmi állapotra is támaszkodnak az emberek, amikor a képességeikről döntenek. A magas hatékonyságérzettel bíró egyének az érzelmi arousal szintjüket hajlamosabbak, mint energetizáló, facilitáló tényezőt tekinteni, míg azok, akik kételkednek önmagukban, úgy tekintenek az arousalszintjükre, mint debilizáló tényezőre. [3] [4] A lelkiállapot is befolyásolja, hogyan ítélik meg az emberek hatékonyságukat. A pozitív hangulat növeli a hatékonyságérzetet, míg a lehangolt lelkiállapot csökkenti azt. [6]

4. Az éhatékonysági vélekedések hatásai

A hatékonysági vélekedések az emberi működést négy fő folyamaton keresztül (kognitív, motivációs, érzelmi és szelekciós) szabályozzák. Ezek a folyamatok általában inkább egymással összekapcsolódva hatnak, mint elkülönülten. [4]

Kognitív szinten a viselkedést irányító gondolkodási mintázatok tükrözik az énhatékonysági vélekedéseket. A céltudatos emberi viselkedést általában előre megfontolt célok vezérlik, mely célok felállítását befolyásolja a képességekkel kapcsolatos személyes értékelés. A legtöbb cselekvés elsőként gondolati szinten szerveződik. A helyzetek felmérése abból a szempontból, hogy mire vagyunk képesek, befolyásolja, hogy milyen forgatókönyveket alakítunk ki a fejünkben, illetve, hogy mit kísérelünk meg megtenni. Azok, akiknek magas a hatékonyságérzetük, sikeres forgatókönyveket alkotnak, mely pozitív útmutatást ad a cselekvéshez, és támogatja a teljesítést. Azok, akiknek kétségeik vannak hatékonyságukkal kapcsolatban, sikertelen forgatókönyveket képzelnek el, és azon időznek el, hogy mennyi minden alakulhat rosszul a cselekedet során, mely eredményességüket negatívan befolyásolja. A fő funkciója a gondolkodásnak, hogy képessé teszi az egyént előre jelezni az eseményeket, és kontrollt kifejleszteni az életükre ható tényezők felett. Erős hatékonyságérzet szükséges ahhoz, hogy az egyén célorientált tudjon maradni olyan helyzetekben, melyekben nehézségek és akadályok jelentkeznek. E helyzetekben a rugalmas hatékonyságérzet támogatja a teljesítmény elérését. [2] [3] [4]

Motivációs szempontból az énhatékonysági meggyőződések közvetlen hatással vannak arra, hogy milyen hosszan próbálkozunk egy feladattal. A legtöbb emberi motiváció kognitív síkon létrehozott konstruktum. Az egyéni tapasztalatok befolyásolják a személyes vélekedéseket arról, hogy mit képes megtenni, milyen várható kimenetellel jár az adott viselkedés. [2] [3] [4] A hatékonysági vélekedések több módon jelenhetnek meg a motivációs folyamatokban. Meghatározzák

- a célokat, melyeket az egyén felállít önmagának,
- a ráfordítandó erőfeszítés mértékét,
- milyen hosszan tartanak ki a nehézségekkel szemben,
- a sikertelenséggel való megküzdést, rugalmasságot.

Akadályokkal és sikertelenséggel való szembesülés esetén, azok az egyének, akik nem bíznak a képességeikben, csökkentik az erőfeszítéseiket, vagy gyorsan feladják a küzdelmet. Azok, akiknek biztos a hitük a képességekben, nagyobb erőfeszítést tesznek, amikor nem sikerül teljesíteniük egy kihívást. Az erős kitartás hozzájárul az eredmények eléréséhez. [3] [4]

Érzelmi szinten az egyének vélekedései megküzdési képességeikről befolyásolja, hogy mekkora stresszt tapasztalnak meg fenyegető vagy nehéz helyzetekben. A hatékonysági vélekedések befolyásolják a lehetséges fenyegetésekre való odafigyelést, és azt, hogyan észleli és dolgozza fel kognitív szinten az egyén. Azok, akik úgy vélik, hogy a lehetséges fenyegetések kezelhetetlenek, a környezetüket veszélyesnek ítélik, sok időt töltenek a megküzdési nehézségeiken való gondolkodással, és hajlamosak arra, hogy felnagyítsák a lehetséges fenyegetések komolyságát, valamint, hogy olyan dolgokon aggódjanak melyek – bár ritkán, de – megtörténhetnek. Azok azonban, akik úgy érzik, hogy képesek kontrollt gyakorolni környezetük felett, nem túlérzékenyek a fenyegetésekre, és nem töltenek időt zavaró gondolatokkal. Az emberek kisebb stresszt élnek át, ha azt érzik, kontrollálják a helyzetet, a magas hatékonyság érzet közvetlenül kapcsolódik a képesség, alkalmasság érzéséhez, és a dolgok kontrollálásának hitéhez. [2] [3] [4]

A szelekciós folyamatokat illetően elmondható, az emberekre jellemző, hogy megpróbálják elkerülni azokat a tevékenységeket és környezeteket, melyek – vélekedésük szerint – felülmúlják megküzdési kapacitásukat. De vállalják a kihívást, ha úgy ítélik meg, képesek megbirkózni vele. Az egyén meggyőződése személyes hatékonyságáról közvetlenül befolyásolja, hogy mit választ. A hozott döntések alapján az egyének különböző kompetenciákat, érdeklődést és társas hálózatot fejlesztenek ki, mely meghatározza az életük irányát, folyamatát. [2] [3] [4]

A fentiek alapján kirajzolódott, hogy a rugalmas énhatékonyság-érzet számos előnnyel bír, fontos összetevője az emberi működés szintjének és minőségének [4].

5. Énhatékonyság – iskola - teljesítmény

Az észlelt énhatékonyság szerepét a tanulmányi előmenetel alakulásában számos nemzetközi vizsgálat alátámasztja. Hazánkban e témakör vizsgálata nem olyan jelentős, egy méltatlanul elhanyagolt kutatási területnek tekinthetjük az iskoláskorú gyermekek énhatékonyság-vizsgálatának terület-specifikus megközelítését. Magyarországon számos kutatást találhatunk, mely felnőttek énhatékonyságát vizsgálja (bár leginkább globális megközelítéssel), azonban csak nagyon alacsony számban található olyan vizsgálat mely iskoláskorú tanulók énhatékonyságát vonja be a vizsgálandó területek közé (terület-specifikus jelleggel).

Bár a témával foglalkozó szakirodalmak nagy többsége támogatja azt a nézőpontot, mely szerint jelentős kapcsolat található az énhatékonyság és az iskolai teljesítmény között (pl. [12] [20] [23]), van néhány kutatás, mely nem igazolja ezt a megállapítást. Jelen munka célja – a teljesség igénye nélkül – az énhatékonyság és a tanulmányi teljesítmény, iskolai eredményesség néhány kapcsolódási pontjának bemutatása.

Az énhatékonyság a diákok tanulásának és teljesítményének magyarázatában fontos konstruktnak tekinthető [19]. Minél inkább úgy gondolja egy diák, hogy képes teljesíteni az iskolai követelményeket, annál sikeresebb lesz. Ez tekinthető egy önmagát folyamatosan fejlesztő körforgásnak is. [20] A tanulók észlelt énhatékonysága direkt és indirekt (a kitartás fokozása által) módon is befolyásolja a készségek elsajátítását [17] [18]. A direkt hatás arra utal, hogy az észlelt énhatékonyság ugyanúgy képes befolyásolni a tanulók tanulási stratégiájának megválasztását, mint a motivációs folyamatok [24]. Hazánkban Rózsa Sándor és Kő Natasa (é.n.) végzett a témában empirikus kutatást. Eredményeik alapján felállították a tanulmányi előmenetelt befolyásoló tényezők vizsgálati modelljét, melyből kitűnik, hogy az észlelt énhatékonyság két úton is befolyásolhatja a tanulmányi előmenetelt. Közvetlen, illetve közvetett módon (a viselkedésproblémák csökkentése által) is gyakorolhat rá pozitív hatást. [15]

Berry (1987) vizsgálati eredményei azt mutatják, hogy az észlelt énhatékonyság közvetlen, illetve közvetett (a kitartás, a kognitív információfeldolgozás erősítése által) módon is tudja fokozni az emlékezeti teljesítményt (idézi: [2] [23]). Collins (1982) igazolta, hogy az énhatékonyság jobb prediktora a matematika iránti pozitív attitűdnek, mint az aktuális képességek (idézi: [2] [23]), illetve Hackett (1985) vizsgálati eredményei arra utalnak, hogy a matematikai énhatékonyság jó bejósolója a matematikához kapcsolódó szakok választásának [11]. Coutinho és Neuman (2008) eredményei azt tükrözik, hogy az általuk vizsgált négy tényező közül (teljesítményre vonatkozó célorientáció, tanulási stílus, énhatékonyság, metakogníció) az énhatékonyság a legerősebb előrejelzője a teljesítménynek [10]. A metakognitív készségeket illetően Cera, Mancini és Antoniotti (2013) eredményei arról számolnak be, hogy a magasabb metakognitív készségekkel rendelkező diákok magasabb szintű énhatékonyságot is mutatnak [9].

A tanulás időtartamát illetően, azok a diákok, akik hosszabb időintervallumú tanulásról számoltak be, magasabb szintű iskolai énhatékonyságot mutattak. Természetesen, amikor a diákok többet tanulnak, elégedettebbek a tantárgyi tudásukkal, mely hatással van az iskolai sikerességükre. Azonban azok, akik kevés időt töltenek tanulással, valószínűbben kételkednek a tantárgyi ismereteikben. [20]. Az iskolai szorongás iránti fogékonyságot növeli az iskolai követelmények teljesítésére vonatkozó alacsony hatékonyságérzet [4]. Az elvégzett feladatok tapasztalatai hatnak a következő feladatokban is, ugyanis azok a diákok, akik jól teljesítettek egy bizonyos iskolai feladatban, nagyobb valószínűséggel kezdenek bele a következő feladatba magas(abb) énhatékonysággal [16].

Az erős hatékonyságérzet sokféleképpen fokozhatja a teljesítményt [3]. Azok az egyének, akik bíznak képességeikben, egy feladat teljesítése érdekében nagyobb erőfeszítést

tesznek [21], inkább teljesítendő kihívásként élik meg a nehéz feladatokat, mint elkerülendő fenyegetésként, veszélyként [3]. A nehézségekkel szemben erőfeszítéseket tesznek, kudarc esetén könnyen visszanyerik hatékonyságérzetüket. Az ilyen szemléletmód a valódi érdeklődés kialakulását és a tevékenységekben való elmélyülést támogatja. [3] A tevékenységválasztást illetően az éhhatékony tanulók inkább választanak nehéz (de teljesíthető) és kihívást jelentő feladatokat, mint a nem hatékony diákok [24].

Azok azonban, akiknek kétségeik vannak önmagukkal és képességeikkel kapcsolatban, igyekeznek távol tartani magukat a számukra nehéznek ítélt feladatoktól [3]. Amikor azonban mégis nehéz feladattal kell szembenézniük, leköti energiájukat a személyes nehézségeikkel való foglalkozás, a lehetséges akadályozó tényezők és a kedvezőtlen kimenetel mérlegelése [3], melynek eredményeként kisebb erőfeszítést tesznek, gyorsabban megelégednek alacsonyabb szintű teljesítménnyel, idő előtt megszakíthatják a próbálkozást [3] [21]. Sikertelenség után lassan nyerik vissza hatékonyságérzetüket. Jellemző rájuk, hogy céljaik megvalósítását befolyásolja alacsony szintű törekvésük és gyenge elköteleződésük. [3]

A teljesítményről való gondolkodás során fontos szem előtt tartani, hogy a sikeresség nem csupán a szükséges készségek birtoklását jelenti, hanem egy rugalmas, énnel kapcsolatos vélekedést azon képességekre vonatkozóan, hogy az egyén egy kívánatos cél elérése érdekében kontrollt tud gyakorolni az események felett. Azonos készségekkel, képességekkel rendelkező személyek teljesíthetnek önmagukhoz mérten gyengén, megfelelően, vagy akár rendkívüli módon is, attól függően, hogy a személyes hatékonyságukra vonatkozó vélekedéseik motivációjukat, problémamegoldási erőfeszítéseiket fokozzák vagy csökkentik. [22] [23]

A tanulók vélekedései azon képességükről, hogy az iskolai tevékenységeket teljesíteni tudják, hatással vannak a törekvéseikre, iskolai teljesítményükre és arra, milyen jól tudnak felkészülni különböző szakmákra [19] [23]. Az éhhatékonyosság a tanulók pályaválasztásában is fontos előrejelzőnek tekinthető [19]. A személyes hatékonyságban való hit növeli az iskolai tevékenységeket illető erőfeszítést és kitartást [23]. A diákok vélekedései arról, hogy hatékonyan tudják kezelni az iskolai feladatokat, meg tudnak felelni a követelményeknek, befolyásolja az érzelmi állapotukat, a motivációjukat és az iskolai teljesítményüket [2].

6. Következtetések

A fentiek alapján elmondható, hogy az éhhatékonyosság egy olyan kognitív konstruktum, mely az iskolai teljesítmény alakulásában fontos tényezőnek tekinthető. Az egyének megismerése abból a szempontból, hogy hogyan vélekednek saját működésüket befolyásoló képességeikről, valamint az események feletti kontrollérzésükről, egy olyan terület, mely a mindennapi funkcionálásukat alapvetően meghatározza. A személyes hatékonyságról való vélekedések befolyásolják a választásokat, a motiváció szintjét, a működés minőségét, a nehéz helyzetekhez való rugalmas alkalmazkodást [3].

Irodalomjegyzék

- [1.]Bandura, A. (1977): Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, Vol. 84, No. 2, 191-215.
- [2.]Bandura, A. (1993): Perceived Self-efficacy in Cognitive Development and Functioning. *Educational Psychologist*, 28 (2), 117-148.
- [3.]Bandura, A. (1994): Self-efficacy. In: Ramachaudran, V. S. (Ed.): *Encyclopedia of human behavior*, Vol. 4., 71-81. Academic Press, New York.

- [4.] Bandura, A. (1995): Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. In: Bandura, A. (ed.): *Self-efficacy in changing societies*. Cambridge University Press, New York.
- [5.] Bandura A. (2001): Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology* 52, 1-26.
- [6.] Bandura, A. (2009): Cultivate Self-efficacy for Personal and Organizational Effectiveness. In: Locke, E. A. (Ed.): *Handbook of principles of organization behavior* (2nd Ed.), 179-200. Wiley, New York.
- [7.] Bandura, A.; Adams, N. E. (1977): Analysis of Self-Efficacy Theory of Behavioral Change. *Cognitive Therapy and Research*, vol. 1, No. 4., 287-310.
- [8.] Carver, C. S., Scheier, M. F. (1998): *Személyiségpszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest.
- [9.] Cera, R.; Mancini, M.; Antonietti, A. (2013): Relationships between Metacognition, Self-efficacy and Self-regulation in Learning. *ECPS Journal*, 7, 115-141.
- [10.] Coutinho, S. A.; Neuman, G. (2008): A Model of Metacognition, Achievement Goal Orientation, Learning Style and Self-Efficacy. *Learning Environments Research*, Vol. 11, Issue 2, 131-151.
- [11.] Hackett, G. (1985): Role of Mathematics Self-Efficacy in the Choice of Math-Related Majors of College Women and Men: A Path Analysis. *Journal of Counseling Psychology*, Vol. 32, Nr.1, 47-56.
- [12.] Li, L. K. Y. (2012): A Study of the Attitude, Self-efficacy, Effort and Academic Achievement of CityU Students towards Research Methods and Statistics. *Discovery – SS Student E-Journal*, Vol. 1, 2012, 154-183.
- [13.] Mesterházi Zsuzsa (főszerk., 2008): *Inkluzív nevelés. Kézikönyv a szakértői bizottságok működéséhez*. 5. rész. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság.
- [14.] Ross, S. N. (2007): Albert Bandura. In: Kincheloe, J. L.; Horn, R. A. (ED.): *The Praeger handbook of Education and Psychology* (vol. 1.). Praeger Publishers, Westport, Connecticut, London.
- [15.] Rózsa Sándor és Kő Natasa (é.n.): Az észlelt énhatékonyság szerepe gyermek- és serdülőkorban. Kézirat.
- [16.] Said, N. (2013): Predicting Academic Performance: Executive Functions, Metacognition, Study Strategies, and Self-Efficacy. *The 2013 WEI International Academic Conference Proceedings*, Orlando, USA.
- [17.] Schunk, D. H. (1981): Modeling and Attributional Effects on Children's Achievement: A Self-Efficacy Analysis. *Journal of Educational Psychology*, 73, 93-105.
- [18.] Schunk, D. H. (1984): Self-efficacy perspective on achievement behavior. *Educational Psychologist*, 19, 48-58.
- [19.] Schunk, D. H. (1989): Self-efficacy and achievement behaviors. *Educational Psychology Review*, 1, 173-208.
- [20.] Turner, E. A., Chandler, M., Heffer, R. W. (2009): The Influence of Parenting Styles, Achievement Motivation, and Self-Efficacy on Academic Performance in College Students. *Journal of College Student Development*, Vol. 50, Nr. 3, 337-346.
- [21.] Weinberg, R.; Gould, D.; Jackson, A. (1979): Expectations and Performance: An Empirical Test of Bandura's Self-efficacy Theory. *Journal of Sport Psychology*, 1, 320-331.
- [22.] Wood, R.; Bandura, A. (1989): Social Cognitive Theory of Organizational Management. *Academy of Management Review*, Vol. 14, No. 3., 361-384

- [23.] Zimmerman, B. J. (1995): Self-efficacy and educational development. In: Bandura, A. (Ed.): *Self-efficacy in changing societies*. Cambridge University Press, New York.
- [24.] Zimmerman, B. J. (2000): Self-Efficacy: An Essential Motive to Learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 82–91.

Szerzők

Nagyné Hegedűs Anita: Gyógypedagógus-képző Intézet, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szegedi Tudományegyetem. 6725 Szeged, Hattyas u. 10., Magyarország.

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Doktori Iskola

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pszichológiai Intézet

hegedus.anita@jgypk.u-szeged.hu